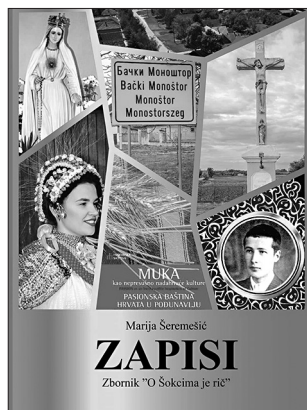

jn, tehničku obradu i grafičku pripremu potpisuje Dragan Perčić, a tisak publikacije je odradila tiskara „Dielle“ iz Subotice u 100 primjeraka.

Ljubica Vuković Dulić

Šeremešić, Marija, *Zapisi : zbornik „O Šokcima je rič“*, Sombor : Udruženje građana „Urbani Šokci“, 2022 (Budisava : Krimel), 250 str.

Zbornik naslovljen *Zapisi* autorice Marije Šeremešić djelo je vrijedne i agilne predsjednice Udruženja građana „Urbani Šokci“ iz Sombora. Nije novost u jednu knjigu skupiti radove predstavljene na različitim znanstveno-stručnim skupovima ili sličnim okupljanjima, a upravo se ovdje autorica poslužila praksom objave radova u zborniku koji je i tematski naslovlila *Zapisi : zbornik „O Šokcima je rič“*. Gledajući objedinjujuću temu zbornika, možda se u naslovu mogla naći i geografska odrednica budući da se radovi gotovo posvema odnose na Monoštor, rodno mjesto autorice. Podsjetimo, Marija Šeremešić je učiteljica u mirovini, svoj radni vijek i život provela je u Somboru, no rodno mjesto ostalo je u njoj glavna okosnica bavljenja brojnim aspektima kulture. Tako je ona dugogodišnja organizatorica različitih vidova okupljanja, od onih amaterskih u hrvatskim udrugama, do ozbiljnih znanstveno-stručnih skupova s velikim brojem sudionika. Važno je napomenuti da je ona jedna od rijetkih kulturnih djelatnika koja svoje aktivnosti promišlja, planira i dovodi do „zapisa“ o onome što je organizirala, inicirala, potaknula ili sugerirala drugima. Tako se ona najčešće dovodi u vezu s Monoštorom i običajima, obnovom onoga što je gotovo zaboravljeno,

no, a najčešće se trudi sve to predstaviti i izvan svoje sredine, često u vidu nastupa na skupovima u Vojvodini, ali i u Hrvatskoj. Takvi su „zapisi“ potom objavljeni u zbornicima i sličnim publikacijama. Recimo u uvodu u ovaj zbornik njezinih radova kako je ona autorica desetak knjiga u kojima piše i s ponosom čuva ono što je naslijedila i prenosila tijekom dugog niza godina mlađim generacijama. Ako samo na tome stanemo, dovoljno je za pohvalu velikog truda koji je Marija Šeremešić uložila u čuvanje vlastite kulturne baštine, napose kulturne povijesti rodnog joj Monoštora.

U zborniku je petnaest radova tematski poredanih, do sada objavljenih (od 2006. do 2021.) u zbornicima, napose u zbornicima UG „Urbani Šokci“, te u autoričnim knjigama i/li zbornicima kao što su *Zbornik Urbani Šokci* (Osijek), *Zbornik Ljiljane Kolenić* (Osijek, 2021.), *Muka kao nepresušno nadahnuće kulture – Pasionka baština Hrvata u Podunavlju* (Zagreb).

Zbornik *Zapisi* počinje tekstom Ljiljane Kolenić „Prikaz knjige Marije Šeremešić ‘Zapisi’“ (str. 5-10) koji pohvalno prikazuje sadržaj ove knjige i u kojem saznajemo temu zbornika.

Slijedi najkraći tekst Marije Šeremešić naslovljen „ZAPISI Zbornik ‘O Šokcima je rič’. Šokci“ (str. 11) čiji uvod ukazuje na temu kojom se autorica bavi: „Hrvati Šokci u Bačkoj, zapadnom dijelu Vojvodine, žive u Bregu (Bačkom Bregu), Monoštoru (Bačkom Monoštoru), Sonti, Baču, Plavni, Vajskoj i Bođanima.“ Iako je već u uvodu ovog prikaza ukazano na geografsko usmjerenje gotovo svih tema prema Monoštoru, autorica tekstualni sadržaj nadomješta fotografijama koje „pokrivaju“ nabrojana mjesta. Važno je, stoga, već na početku reći kako je zbornik bogato ilustriran brojnim fotografijama što daje doista etnografsku vrijednost napose u segmentu nošnje, kako na starim tako i na novim foto-zapisima. Foto zapisi (str. 243-250) se nalaze i na posljednjim stranicama knjige.

Kako se najveći broj radova bavi Monoštorom vidimo i iz naslova radova/poglavlja: „Tko su Šokci Bačkog Monoštora“ (str. 19-42), „Odakle su Šokci Bačkog Monoštora“ (str. 45-59), „Stanište i migracijska kretanja Šokaca Monoštora“ (str. 63-74), „Povijesni identitet Šokaca na kulturnoj i političkoj sceni Sombora“ (str. 77-89), „Bački Monoštor“ (str. 93-95), „Iz prošlosti Monoštora“ (str. 99-107), „Monoštorske knjižnice i čitaonice do početka I. svjetskog rata“ (str. 109-118), „Hrvatsko pjevačko društvo Šokac“ (str. 121-130), „Iz životopisa znamenitih Monoštoraca“ (str. 133-153), „Život na tamnoj cesti“ (str. 157-167), „Štovanje Gospe fatimske u Monoštoru“ (str. 169-181), „Muka Isusova u pobožnostima i običajima monoštorskih Šokaca“ (str. 183-197), „Obredne i običajne pjesme monoštorskih Hrvata Šokaca“ (str. 199-219), „Rakija – predsvadbeni običaj monoštorskih Šokaca“ (str. 221-

227) i „Vraća li se tambura u Breg i Monoštor“ (str. 231-242).

Navedeni naslovi nas vode kroz povijest sve do vjerskih pobožnosti i obiteljskih običaja te do znamenitih osoba. Zapisi doista vrijedni, s mnoštvom podataka. Osim pohvala za agilnost, posvećenost zapisivanju i objavi radova o mjestu u kojem je autorica pokrenula različite kulturne aktivnosti, o kojem je toliko posvećeno pisala, ipak se mora primijetiti kako radove ne prati popis korištenih izvora i literature koji bi značajno digli vrijednost ovim radovima. Ponavljamo, malo je onih koji pamte i pišu, a potrebno je i takve zapise učiniti vjerodostojnima. Marija Šeremešić, uz male dopune pri uređivanju knjige i radova, zavrjeđuje pohvalu za nesvakidašnji trud jer ostavlja trajne tragove svoga rada te na najbolji način promovira hrvatsku šokačku kulturu.

Katarina Čeliković

Hrvati u Banatu: doseljavanje, tradicijska baština, identitet, (ur. Marijeta Rajković Iveta (glavna urednica), Katarina Čeliković, Adrijana Puškarić), Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, FF Press i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Zagreb – Subotica, 2022., 438 str.

Ukoliko usporedimo broj i vrstu napisa o vojvođanskim Hrvatima u kontekstu njihove regionalne ili subetničke pripadnosti, daleko, daleko najmanje ih je o onima na najdaljem Istoku – o banatskim Hrvatima. Prostorno raspršeni i u brojčanom smislu izuzetno malena zajednica, unutar sebe također heterogena – šokački u jugozapadnom Banatu, Turropoljci i Pokupci u srednjem i tzv. save-